

تأثیر استرس شغلی و تاب‌آوری حساب‌رسان بر روی کیفیت حسابرسی

مریم صراف

استادیار موسسه آموزش عالی بصیر، گروه روان‌شناسی، آبیک، ایران
m_sarrf50@yahoo.com

فاطمه صراف

استادیار دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران جنوب، گروه حسابداری، تهران، ایران
aznyobe@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۹۸/۰۳/۱۵ تاریخ پذیرش: ۹۸/۰۶/۱۳

چکیده

هدف از مطالعه حاضر بررسی تأثیر استرس شغلی و تاب‌آوری حساب‌رسان بر کیفیت حسابرسی در بین اعضای جامعه حسابداران رسمی ایرانی باشد. این پژوهش از لحاظ هدف، کاربردی و از حیث روش، توصیفی-همبستگی است. از میان اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران (N=۲۴۰۰) نمونه‌ای به تعداد ۳۳۰ نفر به صورت تصادفی ساده انتخاب شده است. داده‌ها بر اساس پرسشنامه استاندارد گردآوری و توسط آزمون رگرسیون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. یافته‌ها حاکی از آن است که استرس شغلی با کیفیت حسابرسی (P-Value = 0.00 و $r = -0.260$) رابطه منفی و معناداری، تاب‌آوری با کیفیت حسابرسی (P-Value = 0.00 و $r = 0.209$) رابطه مثبت و معناداری دارد. لذا، برای بهبود کیفیت حسابرسی استفاده از روان‌سنجی در زمان جذب نیروی انسانی، انجام آزمایش‌های دوره‌ای برای اعضای جامعه حسابداران رسمی و شناسایی افراد در معرض خطرات روحی و جسمی و ارائه درمان مناسب، آموزش‌های دوره‌ای کاهش استرس و بهبود تاب‌آوری شغلی، تجدیدنظر در حقوق و مزایای اعضا و افزایش خدمات رفاهی و تفریحی امری ضروری است.

واژه‌های کلیدی: کیفیت حسابرسی، استرس شغلی، تاب‌آوری شغلی.

۱- مقدمه

بحران‌های مالی چند دهه گذشته در ایران و خارج از ایران، ورشکسته شدن شرکت‌های بزرگ را به همراه داشته و حرفه حسابداری و حسابرسی را در بهت و نگرانی فرو برده است. این در حالی است که رسالت حسابرسی مستقل، ایجاد اعتماد و آرامش خیال به استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی است و در واقع، به صورت‌های مالی اعتبار داده و برای استفاده کنندگان ارزش افزوده ایجاد می‌کند. پس این رسالت که دلیل وجودی کار و حرفه حسابرسان مستقل است، چرا به بیراهه رفته است؟ نهادهای حرفه‌ای بزرگ و رسمی دنیا برای بازبایی اعتماد از دست رفته و مشروعیت بخشیدن به حرفه و همچنین رهنمون ساختن حسابرسان و حرفه حسابرسی، اقدامات جدی به عمل آورده‌اند (نیک‌بخت، محمودی خوشور، ۱۳۹۶).

حسابرسی مستقل، بخش مهم نظارت و بازرسی زیربنایی سازمانی و کیفیت حسابرسی مهم‌ترین موضوع برای تدوین‌کنندگان استانداردهای حسابرسی به شمار می‌رود. کیفیت کار حسابرسی که نشان‌دهنده عملکرد حسابرسان است ارزیابی بازار از احتمال این که حسابرس موارد تحریفات با اهمیت در صورت‌های مالی و یا سیستم حسابداری صاحب‌کار را کشف کند و تحریف با اهمیت کشف شده را گزارش دهد. احتمال این که حسابرس موارد تحریفات با اهمیت را کشف کند به شایستگی حسابرس، و احتمال این که حسابرس موارد تحریفات با اهمیت کشف شده را گزارش کند، به استقلال حسابرس بستگی دارد (یان، اکسی، ۲۰۱۶).^۱ کیفیت کار حسابرسی توسط دی آنجلو^۲ در سال ۱۹۸۰ به صورت احتمال کشف و گزارش اشتباهات و تقلبات در صورت‌های مالی تعریف شده است. کشف اشتباهات و تقلبات ممکن است تحت تأثیر ویژگی‌های فردی حسابرسان از جمله میزان تجربه و تحصیلات آن‌ها قرار گیرد. حال آنکه گزارش اشتباهات به انگیزه و تمایل حسابرس به گزارش دادن و اخلاقی و حرفه‌ای رفتار نمودن؛ استرس و تاب‌آوری بستگی دارد و ممکن است تحت تأثیر عوامل و ویژگی‌های سازمانی قرار گیرد (احمدی، آقایی، ۱۳۹۶).

استرس شغلی به‌عنوان یک سری پاسخ‌های فیزیولوژی، روانشناسی و رفتاری است که به دلیل تأثیر مداوم یک یا چند عامل تنش‌زا روی فرد یا سازمان می‌باشد. منظور از استرس شغلی، سختی و بار کاری می‌باشد که شامل میزان کار، تضاد زمان و نقش است که فرد به هنگام انجام وظایف شغلی تجربه می‌کند (یان، اکسی، ۲۰۱۶؛ وثوقی نیری و همکاران، ۱۳۹۵).

پاسخ فردی به استرس شغلی می‌تواند روی سلامت ذهن و جسم، کیفیت کاری و حتی رفتارهای سازمانی از طریق

سیستم محرک و پاسخ تأثیرگذار باشد. شرکت‌های حسابرسی باید اهمیت بیشتری برای استرس شغلی حسابرسان قائل شوند و تخصیص منابع حسابرسی آن‌ها را برای اطمینان از کیفیت حسابرسی به‌روشنی توجیه کنند. برخلاف این حقیقت که استرس شغلی حسابرسان در عمل برای ما آشنا می‌باشد، اما مطالعات آکادمیک، کمتر به این موضوع پرداخته‌اند. این تحقیق به ما کمک می‌کند این خلأ را با ارائه استدلال منطقی پر کنیم (یان، اکسی، ۲۰۱۶).

از آنجایی که ماهیت برخی مشاغل و تجارب به‌گونه‌ای است که خواه‌ناخواه افراد دچار مشکل می‌شوند، به‌طوری که ممکن است سلامت روانی آن‌ها تهدید شود، لذا توجه به ظرفیت‌های فردی و روانی که فرد به کمک آن‌ها بتواند در شرایط دشوار مقاومت نماید و دچار آسیب‌دیدگی نگردد و حتی در تجربه چنین شرایط مشکل‌آفرین یا بحرانی خود را از لحاظ شخصیتی ارتقاء بخشد، اخیراً مورد توجه روان‌شناسان مثبت‌نگر قرار گرفته است، مفهومی که تحت عنوان رشد پس از ضربه نام‌گذاری شده است. در نتیجه پژوهشگران به دنبال یافتن و تقویت متغیرهایی درون افراد هستند که سطح سازگاری و سلامت آن را افزایش دهد، یکی از مهم‌ترین توانایی‌های انسان که باعث سازگاری مؤثر با عوامل خطرزا و تنش‌زا در موقعیت‌ها و فشار روانی می‌شود، تاب‌آوری است. از این‌رو تاب‌آوری به‌عنوان عاملی در جهت سازگاری موفقیت‌آمیز با تغییرات و توانایی مقاومت در برابر مشکلات شناخته شده است. تاب‌آوری به قابلیت تطابق انسان در مواجهه با بلاها و یا فشارهای جانکاه، غلبه یافتن و حتی تقویت شدن به‌وسیله‌ی آن تجارب اطلاق می‌شود (پاترسون، بلوم، ۱۹۹۶؛ دامغانیان، جمشیدی، مقصودی، ۱۳۹۴).

یکی از مهم‌ترین توانایی‌های انسان که باعث سازگاری مؤثر با عوامل خطر می‌شود، تاب‌آوری است. تاب‌آوری یا توانایی سازگاری مثبت با مصیبت و آسیب، یک موضوع روانشناختی است که در ارتباط با پاسخ فرد به تنش آسیب‌زا و موقعیت‌های مشکل‌آفرین زندگی، بررسی شده است، و به معنای سرسختی در مقابل استرس، توانایی یا پیامد سازگاری موفقیت‌آمیز فرد علی‌رغم شرایط تهدیدکننده و بازگشت به تعادل اولیه یا رسیدن به تعادل سطح بالاتر در شرایط تهدیدکننده است (دامغانیان، جمشیدی، مقصودی، ۱۳۹۴؛ مندل، مولت، براون، ۲۰۰۶).

طی دو دهه گذشته حوزه روان‌شناختی به صورت روز افزونی مورد توجه قرار گرفته است، نیاز به پژوهش در خصوص این موضوع به صورت قابل توجهی احساس می‌شود و به چند دلیل باید سرعت بیشتری بگیرد، اول اینکه پیچیدگی

جمع آوری اطلاعات توصیفی-همبستگی با رویکرد پیمایشی باشد. در این پژوهش استرس شغلی و تاب‌آوری شغلی به عنوان متغیرهای مستقل و کیفیت حسابرسی به عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شده است. جامعه آماری این پژوهش اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران در سال ۱۳۹۷ به تعداد ۲۴۰۰ نفر بود. در این پژوهش ۳۳۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب و بر اساس فرمول (کوکران) این تعداد قابل قبول می باشد.

جدول ۱- برآورد حجم نمونه کل

حجم جامعه N	حجم نمونه N	خطای نسبی E	سطح اطمینان $1 - \alpha$	Z
۲۴۰۰	۳۳۰	۰/۰۵	۰,۹۵	۱,۹۶

جهت جمع آوری داده ها از پرسشنامه های استاندارد استفاده گردید. این ابزار شامل دو بخش است: بخش اول پرسشنامه جهت دریافت اطلاعات جمعیت شناختی شامل جنسیت، تحصیلات، سن، سابقه خدمت و بخش دوم سوالات، مربوط به اندازه گیری استرس شغلی و تاب آوری و کیفیت حسابرسی است. پرسشنامه استفاده شده از روایی و ثبات لازم برخوردار است (جدول ۳). با توجه به حجم نمونه پژوهش تعداد ۳۳۰ پرسشنامه به مدت حدودا ۲ ماه، در تیر ماه سال ۱۳۹۷ پخش و جمع آوری گردیدند. سپس این داده ها در سطح خرد تجزیه و تحلیل شدند. مشخصات پرسشنامه پژوهش و نحوه امتیاز دهی بر اساس طیف لیکرت ۵ به ترتیب جدول (۲) ذکر شده است.

صنعتی جامعه ما افزایش یافته و تعداد افراد در معرض آسیب و تعداد آسیب ها و مشکلاتی که افراد با آن روبرو می شوند، افزایش خواهد یافت. دوم اینکه فهم عوامل خطرزا و حمایتی و چگونگی عملکرد آن ها ممکن است به مداخلات بالینی مناسب منجر شود، دلیل سوم اهمیت بررسی این موضوع ارتباط تنگاتنگ آن با سلامت روان است (دامغانیان، جمشیدی، مقصودی، ۱۳۹۴؛ الحسینی المدرسی، فیروزکوهی برنج آبادی، ۱۳۹۶)

با توجه به اهمیت کیفیت حسابرسی که موجب افزایش شفافیت اطلاعات مالی به هنگام اعلام گزارش دهی به مراجع ذیصلاح و سرمایه گذاران و اطمینان اذهان عمومی، سرمایه گذاران بدین جهت که سپرده های آنان در مسیر درست صرف می شود و نیز در بین اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران که وظیفه ارائه خدمات حسابداری و حسابرسی در جامعه را عهده دار می باشند، ضروری است که کیفیت حسابرسی بتواند در جهت رفع نیازهای جامعه ارتقا یابد. از جمله عواملی که می تواند کیفیت حسابرسی را تحت تأثیر قرار دهد کاهش استرس شغلی و بهبود تاب آوری شغلی می باشد. از این رو این مطالعه به دنبال پاسخ به این سؤال اصلی است که آیا استرس شغلی و تاب آوری حساب‌رسان بر کیفیت حسابرسی در بین اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران تأثیرگذار است؟

۲- روش شناسی پژوهش

این پژوهش از حیث هدف کاربردی می باشد. تحقیقات کاربردی نظریه های تدوین شده در تحقیقات پایه را برای حل مسائل اجرایی و واقعی به کار می گیرد (خاکی، ۱۳۹۱). روش

جدول ۲- تخصیص گویه های متغیرهای پژوهش

نوع متغیرها	عنوان متغیرها	طیف	تعداد گویه ها	نام پرسشنامه
مستقل اول	استرس شغلی	خفیف (۱، ۲، ۳) متوسط (۴، ۵، ۶) شدید (۷، ۸، ۹)	۳۰	ترینچ و اسزلبیرگر (۱۹۹۱)
مستقل دوم	تاب آوری شغلی	کاملا نادرست (۱) بندرت درست (۲) گاهی درست (۳) اغلب درست (۴) همیشه درست (۵)	۲۵	کونور و دیویدسون (۲۰۰۳)
وابسته	کیفیت حسابرسی	کاملا مخالفم (۱) مخالفم (۲) نه موافقم و نه مخالفم (۳) موافقم (۴) کاملا موافقم (۵)	۱۶	سرمد و همکاران (۱۳۹۰)

جدول ۳- شاخص آلفای کرونباخ

نوع متغیرها	آلفای کرونباخ
مستقل اول	استرس شغلی /۸۱
مستقل دوم	تاب‌آوری شغلی /۸۷
وابسته	کیفیت حسابرسی /۹۲

۳- یافته های پژوهش

یافته ها نشان داد از بین ۳۳۰ نفری که به پرسش‌های این تحقیق پاسخ داده‌اند، ۶۲/۱ درصد (۲۰۵ نفر) آن‌ها را مرد و ۳۷/۹ درصد (۱۲۵ نفر) آن‌ها را زن، رده سنی ۳۶-۴۵ سال (۶۳٪) دارای بیشترین فراوانی و رده سنی ۵۶-۶۵ سال (۷،۲٪) دارای کمترین فراوانی داشت. ۱۹/۷ درصد (۶۵ نفر) آن‌ها را افراد مجرد و ۸۰/۳ درصد (۲۶۵ نفر) آن‌ها را افراد متأهل تشکیل داد. مدرک تحصیلی فوق لیسانس با ۶۰/۶ درصد (۲۰۰ نفر) دارای بیشترین فراوانی و مدرک تحصیلی دکتری با ۲/۷ درصد (۹ نفر) دارای کمترین فراوانی می‌باشند.

۳-۱- یافته ها و نتایج حاصل از آمار استنباطی

آزمون فرضیه ۱: رابطه معناداری بین استرس شغلی و کیفیت حسابرسی وجود دارد.
 H0: رابطه معناداری بین استرس شغلی و کیفیت حسابرسی وجود ندارد.
 H1: رابطه معناداری بین استرس شغلی و کیفیت حسابرسی وجود دارد.

$\{H_0: \rho = 0$
 $H_1: \rho \neq 0$

با توجه به نرمال بودن توزیع آماری جامعه، برای آزمون فرضیه فوق از آزمون معناداری ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد.

جدول ۴- نتایج آزمون پیرسون در رابطه ی بین استرس شغلی

و کیفیت حسابرسی

نتیجه	کیفیت حسابرسی		متغیر وابسته
			متغیر مستقل اول
	مقدار ضریب همبستگی	-۰/۲۶۰	
	P-Value	۰,۰۰۰	
	حجم نمونه	۳۳۰	

نتایج بدست آمده در جدول (۴)، نشان می‌دهد که $(r = -0/260, P - value = 0.000 < /0.05)$ متغیر استرس

شغلی و کیفیت حسابرسی با هم ارتباط دارند و می‌توان این گونه تحلیل کرد که رابطه ی منفی و معنی‌داری بین استرس شغلی و کیفیت حسابرسی بیانگر آن است که هرچه قدر استرس شغلی بیشتر باشد به همان میزان کیفیت حسابرسی کاهش می‌شود.
 آزمون فرضیه ۲: رابطه معنی‌داری بین تاب‌آوری شغلی و کیفیت حسابرسی وجود دارد.
 H0: رابطه معنی‌داری بین تاب‌آوری شغلی و کیفیت حسابرسی وجود ندارد.
 H1: رابطه معنی‌داری بین تاب‌آوری شغلی و کیفیت حسابرسی وجود دارد.

$$\{H_0: \rho = 0$$

$$H_1: \rho \neq 0$$

با توجه به نرمال بودن توزیع آماری جامعه برای آزمون فرضیه فوق از آزمون معناداری ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده.

جدول ۵- نتایج آزمون پیرسون در رابطه ی بین تاب‌آوری

شغلی و کیفیت حسابرسی

نتیجه	کیفیت حسابرسی		متغیر وابسته
			متغیر مستقل دوم
فرضیه H1 تأیید می‌شود	مقدار ضریب همبستگی	+۰/۲۰۹	تاب‌آوری شغلی
	P-Value	۰,۰۰۰	
	حجم نمونه	۳۳۰	

نتایج بدست آمده در جدول (۵)، نشان می‌دهد که $(r = +0/209, P - value = 0.000 < /0.05)$ متغیر تاب‌آوری شغلی و کیفیت حسابرسی با هم ارتباط دارند و می‌توان گفت که رابطه ی مثبت و معنی‌داری بین تاب‌آوری شغلی و کیفیت حسابرسی بدین معنا است هرچه قدر تاب‌آوری شغلی بیشتر باشد به همان میزان کیفیت حسابرسی افزایش می‌یابد.

تحلیل رگرسیون

هدف از کاربرد تحلیل رگرسیون چند متغیره، پیش‌بینی و تبیین و واریانس متغیر ملاک (وابسته) از طریق متغیرهای

STEPWISE استفاده شد که با بکار بردن این روش متغیرها به ترتیب میزان تأثیر بر روی متغیر وابسته وارد مدل می‌شوند و ورود متغیرها تا زمانی ادامه خواهد داشت که حضور متغیر مستقل در مدل معنادار باشد و به محض رسیدن به متغیری که تأثیر معناداری بر متغیر وابسته نداشته باشد، ورود متغیرها به مدل متوقف می‌شود. با اجرای این روش ابتدا متغیر مستقل اول یعنی استرس شغلی و بعد از آن متغیر مستقل دوم یعنی تاب‌آوری شغلی وارد مدل رگرسیونی شدند (جدول شماره ۶).

پیش بین (مستقل) است. به عبارت دیگر تغییر در متغیر وابسته معمولاً حاصل اثرات متغیرهای ملاک متعددی است که هم‌زمان عمل می‌کنند. در این پژوهش نیز کیفیت حسابرسی از عوامل متعددی تأثیر می‌پذیرد. لذا با استفاده از رگرسیون خطی چندگانه بهترین مدل رگرسیونی را برای این متغیرها پیشنهاد شد. رگرسیون چندمتغیره یکی از پایه‌ها و اساس تحلیل داده‌ها است و روابط بین داده‌های آماری را به‌طور آشکار نمایان می‌کند. برای پیدا کردن بهترین مدل رگرسیونی از روش

جدول ۶- خلاصه مدل رگرسیون

ضریب همبستگی چندگانه R	ضریب تعیین R Square	ضریب تعیین تعدیل شده Adjusted R Square	انحراف استاندارد Std. Error of the Estimate	دوربین واتسون Durbin-Watson
۰/۳۲۴	۰/۱۰۵	۰/۱	۰/۵۹۷۵۴	۱/۹۲۰

تعداد متغیرهای مستقل و همین‌طور حجم نمونه را در نظر می‌گیرد. همچنین، ضریب تعیین تعداد درجات آزادی را به حساب نمی‌آورد. از این رو برخی از آماردانان ترجیح می‌دهند تا از شاخص دیگری به نام ضریب تعیین تعدیل شده استفاده کنند. ضریب تعیین تعدیل شده که آن را با R^2_{adj} نیز نمایش می‌دهند مقدار ضریب تعیین را به‌منظور انعکاس بیشتر میزان نیکویی برازش مدل تصحیح می‌کند. برای تفسیر ضریب تعیین معمولاً از این مقدار استفاده می‌شود. چون در این ضریب، مقدار ضریب تعیین با درجات آزادی تعدیل شده است. در این پژوهش مقدار ضریب تعیین تعدیل شده برابر ۰/۱ است.

۴-Durbin-Watson: یکی از مفروضه‌های اساسی در تحلیل رگرسیون چندگانه، استقلال متغیرهای مستقل و یا به عبارت دیگر عدم ارتباط نمره‌های خطای متغیرهای مستقل با یکدیگر است. که این مفروضه توسط آزمون دوربین واتسون بررسی می‌شود. احتمالاً می‌توان گفت که اگر مقدار این آزمون بین ۱/۵ تا ۲/۵ قرار داشته باشد، می‌توان استقلال مشاهدات را پذیرفت و آزمون را دنبال کرد. مقدار آماره این آزمون در پژوهش حاضر ۱/۹۲۰ است که با توجه به حساس بودن آزمون به حجم نمونه و تعداد متغیرهای مستقل می‌توان استقلال مشاهدات را پذیرفت.

۱-R: به ضریب همبستگی چندگانه معروف است و میزان همبستگی چندگانه بین متغیرهای مستقل و وابسته را نشان می‌دهد. مقدار این همبستگی بین صفر تا ۱ نوسان دارد. هرچه مقدار این همبستگی به (۱) نزدیک‌تر باشد از همبستگی قوی بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته دارد. در این پژوهش مقدار R برابر ۰/۳۲۴ است که این مقدار ضریب نشان دهنده رابطه نسبتاً خوب بین متغیر وابسته و متغیرهای مستقل می‌باشد.

۲-R Square: به مجذور همبستگی چندگانه یا ضریب تعیین معروف است و با علامت R^2 نوشته می‌شود. مقدار این ضریب نیز بین (۰) تا (۱) در نوسان است و هر چه به مقدار (۱) نزدیک‌تر باشد نشان از آن دارد که متغیرهای مستقل توانسته‌اند که میزان زیادی از متغیر وابسته را تبیین کنند و بر عکس. در این پژوهش مقدار این ضریب برابر با ۰/۱۰۵ است که نشان می‌دهد که ۱۰/۵ درصد تغییرات متغیر وابسته کیفیت حسابرسی توسط متغیرهای این پژوهش پیش بینی می‌شود و بقیه تغییرات مربوط به متغیرهایی است که در این بررسی در نظر گرفته نشده است.

۳-Adjusted R Square: اشکال ضریب تعیین این است که میزان موفقیت مدل را بیش از اندازه برآورد می‌کند و کمتر

جدول ۷- نتایج تحلیل واریانس

	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	Sig.
منبع رگرسیون	۱۳/۷۱۵	۲	۶/۸۵۷	۱۹/۲۰۵	۰/۰۰۰
منبع باقیمانده	۱۱۶/۷۵۸	۳۲۷	۰/۳۵۷		
کل	۱۳۰/۴۷۳	۳۲۹			

نظر تبیین کنیم و به عبارت دیگر با توجه به مقدار $F = 19/205$ که به دست آمده کاملاً $Sig = 0/000$ می توان گفت که معنادار است. این مطلب گویای آن است که حداقل یکی از متغیرهای مستقل در پیش بینی متغیر وابسته مؤثر است.

همان طور که جدول (۷) نشان می دهد که متغیرهای مستقل از قدرت تبیین بالایی برخوردار بوده و می توانند درصد بالایی از واریانس متغیر وابسته را تبیین نمایند. به عبارت دیگر مدل رگرسیونی تحقیق مدل خوبی است و به کمک آن قادریم تا تغییرات متغیر وابسته را به کمک متغیرهای مستقل مورد

جدول ۸- ضرایب رگرسیون

	ضرایب غیر استاندارد		ضرایب استاندارد شده	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ثابت	۴/۸۸۱	۰/۲۱۶		۲۲/۵۹۰	۰/۰۰۰
استرس شغلی	-۰/۱۰۳	۰/۰۲۲	-۰/۲۴۹	-۴/۷۴۴	۰/۰۰۰
تاب آوری شغلی	+۰/۲۸۰	۰/۰۷۵	+۰/۱۹۵	+۳/۷۱۳	۰/۰۰۵

و این موضوع بیانگر آن است که کیفیت حسابرسی تحت تأثیر عوامل بسیار زیادی است که در این پژوهش در نظر گرفته نشده است لذا، پیشنهاد می شود که در پژوهش های آتی متغیرهای رفتاری مؤثر در کیفیت حسابرسی مانند انگیزه، هوش هیجانی و... مورد مطالعه قرار گیرد. از طرفی، با توجه به نتایج این پژوهش انجام آزمایش های دوره ای برای اعضای جامعه حسابداران رسمی و شناسایی افراد در معرض خطر جهت ارائه درمان مناسب، برگزاری سمینارها و آموزش مهارت مقابله با استرس شغلی و بهبود تاب آوری، ایجاد امکانات ورزشی و سفرهای دوره ای برای اعضا به منظور تقویت روحیه و کاهش استرس های ناشی از فشار کاری پیشنهاد می شود.

با توجه به نتایج جدول (۸) معادله استاندارد پژوهش را می توان به صورت زیر تدوین کرد:

$$Y = -0.249 * (\text{استرس شغلی}) + 0.195 * (\text{تاب آوری شغلی})$$

معادله فوق؛ معادله رگرسیونی چند متغیره خطی مناسب برای نشان دادن روابط بین متغیرهای مستقل و وابسته است که با استفاده از این مدل می توان کیفیت حسابرسی را این پژوهش را برآورد نمود.

۴- نتیجه گیری و بحث

در این تحقیق به بررسی تأثیر استرس شغلی و تاب آوری شغلی بر کیفیت حسابرسی در بین اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران پرداختیم. نتایج حاصل نشان می دهد که استرس شغلی رابطه منفی و معناداری با کیفیت حسابرسی دارد. به عبارت دیگر استرس شغلی موجب می گردد کیفیت حسابرسی در بین اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران کاهش یابد. لذا نتایج پژوهش ما با یافته های یان، اکسی (۲۰۱۶)؛ و ثوقی نیری و همکاران (۱۳۹۵) همسو است. از سوی دیگر تاب آوری با کیفیت حسابرسی رابطه مثبت و معناداری دارد. لذا، هرچه حسابداران توانایی تحمل شرایط چالش انگیز و استرس زا را داشته باشند، توانایی سازگاری موفقیت آمیز با شرایط تهدید کننده و بازگشت به تعادل اولیه را دارند بنابر این کیفیت حسابرسی افزایش خواهد یافت. یافته های این پژوهش با نتایج دامغانیان، جمشیدی، مقصودی (۱۳۹۴)؛ و الحسینی المدرسی و همکاران (۱۳۹۶) همسو است. از سوی دیگر نتایج به دست آمده از تحلیل رگرسیون مشخص گردید فقط ۱۰ درصد کیفیت حسابرسی توسط استرس شغلی و تاب آوری شغلی پیش بینی می شود

فهرست منابع

- * الحسینی المدرسی، سید مهدی؛ فیروز کوهی برنج آبادی، مجید. (۱۳۹۶). تحلیل رابطه تاب آوری با ابعاد عجین شدن با شغل. فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات مدیریت (بهبود و تحول). سال بیست و پنجم، شماره ۸۳، ص ۲۶-۱.
- * احمدی، نوشین؛ آقایی، آرزو. (۱۳۹۶). بررسی تأثیر ویژگی های فردی حسابداران و ویژگی های موسسه حسابرسی بر روی کیفیت کار حسابرسی. حسابداری - اولین همایش حسابداری، مدیریت و اقتصاد با رویکرد پویایی اقتصاد ملی.
- * خاکی، غلامرضا. (۱۳۹۱). روش تحقیق (با رویکردی به پایان نامه نویسی). تهران: کوهسار.
- * دامغانیان، حسین؛ جمشیدی، لاله؛ مقصودی، طاهره. (۱۳۹۴). تاملی بر تقلیل فرسودگی شغلی در پرتو تاب آوری. فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات مدیریت

(بهبود و تحول). سال بیست و چهارم، شماره ۷۸، ص ۱۵۰-۱۲۷.

* نیک‌بخت، محمدرضا؛ محمودی خوشنور؛ امید. (۱۳۹۶).

بررسی عوامل مؤثر بر کیفیت حسابرسی در ایران با توجه به شاخص‌های هیت نظارت بر حسابداری شرکت‌های سهامی عام (PCAOB). بررسی‌های حسابداری و حسابرسی. دانشکده مدیریت دانشگاه تهران، دوره ۲۴، شماره ۳، ص ۴۶۲-۴۴۱.

* وثوقی نیری، عبدالله؛ روح‌اللهی، احمدعلی؛ محمدحسین،

حمید. (۱۳۹۵). بررسی تأثیر استرس شغلی بر سلامت عمومی و عملکرد شغلی کارکنان مراقبت پرواز. دو ماهنامه سلامت کار ایران. دوره ۱۳، شماره ۱.

* Mandel.G.,Mullet.E , Brown.G.,(2006),Cultivating resiliency a guide for parent and school personnel .published by scholastic press,www.scholastic.com.

* Patterson, J., & Blum, W.,(1996), Risk and resilience among children and young with disabilities. Pediatrics & Adolescent Medicine.vol(15), pp(692-698).

* Yan. Huanmin., Xie, Shengwen. (2016). How does auditors' work stress affect audit quality? Empirical evidence from the Chinese stock market. China Journal of Accounting Research. vol(9), Issue(4), pp(441-462)

یادداشت‌ها

¹ Yan. Xie,

² De Angelo

³ Patterson & Blum

⁴ Mandel. Mullet. Brown

⁵ Likert-type scale